

A BEVÁNDORLÁS ÉS A BIZTONSÁG KAPCSOLATÁNAK ÁBRÁZOLÁSA AZ OLASZORSZÁGI PARLAMENTI DISKURZUSBAN

Összefoglaló

A bevándorlás évtizedek óta az egyik legjelentősebb olasz társadalmi kérdés, Olaszország teljes lakosságának jelenleg 8,7%-a bevándorló.¹ Számos nyelvészeti tanulmány mutat rá arra a jelenségre, mely szerint a média gyakran kriminalizálja a bevándorlókat, illetve szintén található a szakirodalomban egy-egy politikus vagy párt nyelvhasználatával kapcsolatos tanulmányokat, a parlamenti viták szövegeit azonban igen kevesen vizsgálták, több parlamenti cikluson átívelő elemzés pedig eddig nem készült. A disszertáció arra a kérdésre keresi a választ, hogy az olasz médiában megjelenő szövegek többségéhez hasonlóan a parlamenti vitákban is biztonsági kérdésként jelenik-e meg a bevándorlás.

Az elemzés alapjául összesen nyolc, 1986 és 2019 között elfogadott bevándorlási törvényt előkészítő valamennyi parlamenti vita átírataiból felépített korpusz szolgál, melynek terjedelme mintegy 1 360 000 szó. A korpusz terjedelméből kifolyólag a szövegeket először kvantitatív módszerekkel vizsgáltuk a Sketch Engine nevű korpuszelemző szoftver (Kilgarriff 2014) segítségével, majd a mikrokontextusuk alapján relevánsnak ítélt szövegrészleteket kvalitatív módszerekkel elemeztük.

A kutatás elméleti hátterét a korpusznyelvészet, valamint a diskurzuselemzés, azon belül is a diskurzus-történeti megközelítés (Wodak, Meyer 2006) adja. Utóbbi a nyelvi jelenségeket öt diszkurzív szinten vizsgálja, és az alábbi kérdésekre keresi a választ:

1. Referenciális szint: Milyen megnevezésekkel illetik a szövegekben a különböző társadalmi szereplőket, milyen szavakkal és hogyan utalnak rájuk?
2. Predikatív szint: Milyen jelzőket társítanak a társadalmi szereplőkhöz és milyen típusú állítványok kapcsolódnak hozzájuk?
3. Érvelési szint: Milyen érvelési stratégiák mentén indokolják meg a nyelvhasználók egyes társadalmi csoportok befogadását vagy éppen kizárását?
4. Perspektivizálási és keretezési szint: Milyen nézőpontból vagy mely fogalmi kereten (*frame*) belül kerülnek megfogalmazásra a társadalmi szereplőkkel kapcsolatos állítások, érvelések?
5. Erősítési és enyhítési szint: Az állításokat milyen nyelvi elemek erősítik fel vagy mérsékelik?

Valamennyi diszkurzív szinten kvantitatív és kvalitatív módszerek ötvözésével vizsgáltuk azt, hogy a bevándorlás biztonsági kérdésként jelenik-e meg az olasz parlamenti felszólalásokban. A referenciális és predikatív szinten az említett szoftver segítségével a nyolc alkorpuszban kiszűrtük az *immigrato* (bevándorló), az *extracomunitario* (Európai Unión kívülről érkező bevándorló), valamint a *clandestino* (illegális bevándorló) kulcsszavak összes előfordulását, azonosítottuk a hozzájuk kapcsolódó kollokációkat, valamint kitértünk arra is,

---

¹ Forrás: Istat

[https://noi-](https://noi-italia.istat.it/pagina.php?L=0&categoria=4&dove=ITA#:~:text=All'inizio%20del%202023%2C%20in,di%20sog)

[italia.istat.it/pagina.php?L=0&categoria=4&dove=ITA#:~:text=All'inizio%20del%202023%2C%20in,di%20sog](https://noi-italia.istat.it/pagina.php?L=0&categoria=4&dove=ITA#:~:text=All'inizio%20del%202023%2C%20in,di%20sog) giorno%20di%20lungo%20periodo. (utolsó megtekintés: 2024.09.01.)

hogy mely igékkel és jelzőkkel állnak együtt a mondatokban és milyen típusú állítmányok kapcsolódnak hozzájuk.

Az érvelési stratégiákat az arisztotelészi enthüméma fogalmára (Arisztotelész 1982: 36), valamint Toulmin (1958) argumentációs modelljére támaszkodva vizsgáltuk. Wodak és Reisigl (2001: 75-80) felsorolását alapul véve azonosítottuk azokat a *toposzokat*, amelyek következtetési szabályokként egyfajta hidat képeznek az érvelés során a kiindulási adatok és a konklúzió között. Megállapítottuk, hogy a veszély az egyik leggyakrabban előforduló *toposz* a parlamenti viták szövegeiben. A fejezet második részében az érvelési hibákkal foglalkoztunk, felsoroltuk a parlamenti felszólalásokban rendszeresen előforduló hibákat, valamint példákkal illusztráltuk valamennyi kategóriát.

A keretezés (*framing*) elméleti hátterét Goffman (2001), Fillmore (1982), valamint Lakoff és Ferguson (2006) művei adták. A korpuszban megfigyelhető keretezési stratégiákat a fogalmi metaforákon (Lakoff, Johnson 1980) keresztül vizsgáltuk meg. Azok a metaforák, amelyek valamennyi alkorpuszon végigvonulnak, elemzésünk szerint a betegségek, valamint az emberi szervezet, a súly, az árucikkek, a gépek és eszközök, a civilizáció (melynek kategóriáján belül több bibliai utalás is megjelenik), a harc vagy háború, valamint a rabszolgaság forrástartományain alapulnak.

Az erősítési és enyhítési stratégiákat Wodak és Reisigl (2001: 81) olyan eszközök összességékként határozzák meg, amelyek arra szolgálnak, hogy minősítsék és megváltoztassák egy állítás episztemikus státuszát és bizonyossági fokát, valamint a beszélgetőpartnerekre gyakorolt hatást. Ezen stratégiák minden esetben arra irányulnak, hogy fokozzák vagy éppen mérsékeljék egy állítás illokúciós erejét. Az erősítési és az enyhítési stratégiák között egyaránt megfigyelhetünk retorikai alakzatokat, valamint különböző szintaktikai, lexikai és szemantikai szinten jelentkező megoldásokat. A parlamenti vita műfajából eredően természetesen jellemző a korpuszra az állítások illokúciós erejét erősítő megoldások jelentősen magasabb aránya az enyhítést szolgáló nyelvi eszközökkel szemben.

Az öt diszkurzív szint átfogó elemzése során arra a következtetésre jutottunk, hogy a bevándorlás és a biztonság kérdésköre különböző módokon fonódik egybe az olasz parlamenti viták szövegeiben, a médiában tapasztalható tendenciák pedig az általunk vizsgált korpuszra is jellemzőek. Az eltérő nézőpontok nyelvészeti szempontból morfológiai, lexikai, szemantikai, szintaktikai és retorikai eszközök széles skáláján keresztül tükröződnek a vizsgált parlamenti viták szövegeiben.

Felhasznált irodalom:

Arisztotelész 1982 = Arisztotelész: *Rétorika* (ford. Adamik, Tamás). Budapest: Gondolat, 1982.

Fillmore 1982 = Fillmore, Charles: *Frame Semantics*. In: The Linguistic Society of Korea (szerk.): *Linguistics in the Morning Calm. Selected papers from SICOL-1981*, pp. 111-137., Seoul: Hanshin Publishing Company, 1982.

Goffman 2001 = Goffman, Erving: *Frame Analysis. L'organizzazione dell'esperienza* (ford. Matteucci, Ivana). Roma: Armando, 2001.

Kilgarriff 2014 = Kilgarriff, Adam et alii: *The Sketch Engine: Ten Years on*. In: *Lexicography* (1), pp. 7-36., 2014.

Lakoff 1980 = Lakoff, George / Johnson, Mark: *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press, 1980.

Lakoff, Ferguson 2006 = Lakoff, George / Ferguson, Sam: *Crucial Issues Not Addressed in the Immigration Debate: Why Deep Framing Matters*. University of California, Berkeley (www.rockridgeminstitute.org), 2006.

Toulmin 1958 = Toulmin, Stephen E.: *The Uses of Argument*. Cambridge: Cambridge University Press, 1958.

Wodak, Reisigl 2001 = Wodak, Ruth / Martin, Reisigl: *Discourse and Discrimination. Rhetorics of racism and antisemitism*. London: Routledge, 2001.

Wodak, Meyer 2006 = Wodak, Ruth / Meyer, Michael (szerk.): *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage Publications, 2006.